

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Examinatur an limitationes quædam admittendæ sint circa regulam
traditam. disput. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

vniantur immediatè alicui subsistenti, quod tribus illis suppositis, aut subiectis sit commune. Dicimus ergo nomina illa immediatè significare indiuiduum quoddam essentialiter contentum sub homine in commune, aut sub albo in commune, quod nihil sub se continet essentialiter, sed formale illius accidentario (vt distinguitur contra essentialiter) conuenit tribus suppositis diuinis, aut tribus subiectis: at verò eadem nomina supponere immediatè, tamquam pro eo quod est tale, vt quod, pro tribus suppositis diuinis, vt sunt vnum quid in ratione hominis, aut pro tribus subiectis, vt sunt vnum quid in ratione albi. Hinc intelliges, quòd si tres personae diuinae assumerent eandem naturam humanam, singularis homo, qui ex ea vnione resultaret, esset quidem indiuiduum sub homine in commune essentialiter contentum, nullam tamen personam sub se essentialiter contineret (cùm tamen essentia diuinae tres personas diuinas sub se essentialiter contineret, quae proinde personae sunt naturae diuinae,) nec tamen esset in se persona aut suppositum: quoniam ad rationem suppositi ac personae necessarium est, vt neque accidentaliter, vt distinguitur contra essentialiter, sit communicatum multis: indiuiduum autem illud accidentaria (id est, non essentialiter) praedicatione diceretur de Patre, Filio, & Spiritu sancto.

DISPUTATIO. IV.

Examinatur, an limitationes quaedam admit-
tendae sint circa regulam traditam.

Limitatio re-
gula substanti-
uorum &
adiectiuorum
à nonnullis
addita.

Sunt qui regulam substantiuorum & adiectiuorum: nempe, quòd vt adiectiuum dicatur pluraliter, satis sit pluralitas suppositorum, quibus tribuitur, vt verò substantiuum concretum dicatur pluraliter necessaria sit pluralitas tam suppositorum quam significati formalis: conueniant limitandam esse, vt intelligatur, quando significatum formale substantiuum est de intrinseca ratione suppositorum: fecus autem quando non est de intrinseca eorum ratione. Tunc enim, inquit, satis est pluralitas suppositorum, vt tale nomen substantiuum dicatur de eis pluraliter, esto significatum formale illius sit idem numero in illis omnibus. Vnde quia natura diuina est de intrinseca ratione Patris, Filij, & Spiritus sancti, tres personae diuinae non sunt tres Dii, sed vnus Deus. Quia verò, si tres personae diuinae assumerent eandem humanitatem, humanitas illa non esset intrinseca rationi Patris, Filij, & Spiritus sancti, tres personae diuinae non essent vnus homo, sed essent tres homines, habentes singuli vt essent homines formaliter per eandem numero humanitatem. Eodem modo, si diuina virtute idem candor inesset tribus subiectis, quia candor ille non includeretur in essentia subiectorum, tria illa subiecta essent tria alba, habentia singula esse albi formaliter ab eodem numero candore.

Datam limitationem quidam ex Salmanticensibus in ea regula censent ponendam, de quorum numero est Bartholomaeus Medina in Commentariis in tertia parte, quaest. 3. artic. 7. in eademque sententia videtur esse Scotus 2. lib. Summularum, cap. 14. lect. 1. notab. 6. tamen si anceps sit, an limitanda potius regula sit eo modo, quo statim referemus Bartholomaeum Torres censere restringendam. Multi accedunt alijs, qui affirmant, si tres personae diuinae assumerent eandem naturam humanam, fore tres

A homines, & non vnum tantum, vt Marfilus in 3. q. 2. artic. 3. Gabriel & Almainus in eodem 3. dist. 7. quaest. 1. & Caietanus 3. par. q. 3. artic. 6.

Richardus etiam in 3. dist. 1. quaest. 4. refert quorundam sententiam, qui dicebant, ea hypothese data, quamuis vnaquaque persona diuina esset homo, omnes tamen tres neque dicendas plures homines, propter identitatem naturae humanae, neque vnum hominem, propter pluralitatem suppositorum: quam sententiam non improbat, refert tamen, vt aequè probabilem sententiam eorum, qui asseuerant dicendas esse vnum tantum hominem.

B Durandus quoque eadem dist. quaest. 3. in responsione ad vltimum, licet dicat, nec propriè tunc dicendas esse plures homines, nec vnum tantum; addit tamen, potius esse dicendas vnum hominem, quam plures: sicut simpliciter dicuntur vnus Deus, & non plures, propter identitatem naturae diuinae. Ceterum quia tunc eis esse hominis conueniret: & quia, vt Durandus ipse, & Scotus eadem dist. & quaest. notant, non datur medium inter esse vnum & plura, merito reliqui Doctores ab his dissentiunt, & quibus nonnulli affirmant simpliciter esse dicendas vnum tantum hominem: alij verò simpliciter esse plures. Qui affirmant dicendas esse plures homines, affirmant etiam tria subiecta affecta diuina virtute eodem numero candore, appellanda esse plura alba. Imò plerique eorum inde conficiunt argumentum, vt probent, tres personae diuinae assumentes eandem humanitatem appellandas plures homines.

Bartholomaeus Torres infra quaest. 39. artic. 3. aliter censet limitandam regulam illam substantiuorum, nempe vt locum non habeat, quando substantiuum concretum de formali significat accedens: at verò habeat vniuersim locum in substantiis, quae de formali significant substantiam. Vnde si tres, inquit, personae diuinae assument eandem numero humanitatem, erunt vnus tantum homo: si verò Deus sua omnipotentia eundem candorem, aut eandem numero artem collocet in tribus hominibus, erunt tria alba, & tres artifices, non verò vnum tantum album, aut vnus artifex.

Semper mihi placuit sententia, quae affirmat regulam substantiuorum concretum significantium esse vniuersim veram, principiaque, ex quibus cum Scoto eam deduximus, id certè demonstrant: vniuersimque & absque vlla distinctione aut limitatione eam ponit D. Thomas hoc loco, & quaest. 39. artic. 3. & alij saepe: & propter eam 3. par. quaest. 3. artic. 6. in responsione ad primum ait: *ex hypothesis, quod tres personae diuinae assumerent eandem humanitatem, futurus vnus tantum hominem, & non plures.* Idemque censet Scotus loco citato, & plerique antiquorum. Possumusque confirmare regulam illam esse vniuersim veram. Primò, quoniam tres personae diuinae non sunt tres Domini, sed vnus Dominus, vt ex symbolo Athanasij constat: sed nomen, *Dominus*, non significat de formali quippiam intrinsecum & essentialiter personam diuinam, sed respectum rationis, qui accidentaliter, ex temporeque de illis verè affirmatur: ergo regula illa est vera etiam quando nomen significat quid accidentarium, minimeque substantiale suppositis. Secundò, quoniam ratio spiratoris, principij Spiritus sancti, non est de intrinseca ratione Patris & Filij, quia Pater & Filius sunt: siquidem relatio spirationis actiue intelligitur aduenire Patri & Filio post paternitatem & filiationem, vt supra ostendimus: sed Pater & Filius sunt vnus spirator, vnicumve principium Spiritus

Alia Doctores
censent
limitandam.

Regula praedicta
est vniuersim
vera.

Spiritus sancti, vt Concilium Lugdunense & Florentinum definiunt: ergo regula illa est vera, etiam quando nomen substantiuum de formali significat, id quod non est de intrinseca ratione suppositorum. Tertio si natura diuina immediatè assumeret naturam humanam, tres personæ diuinæ essent vnus numero homo: quia essent ille vnus numero Deus, qui primò & immediatè assumeret naturam humanam, quiq; esset vnus numero homo, tamquam vnus numero subsistens in natura humana: sed adhuc significatum formale nominis substantiuu, homo, aut, hic homo, non esset de intrinseca ratione diuinarum personarum: ergo regula est vera, etiam quando nomè substantiuum significat de formali id, quod non est intrinsecum suppositis, de quibus dicitur. Quarto, aduersus limitationè Bartholomæi Torres, in quam Scotus etiam propendet, licet argumentari in hunc modù. Quia quando significatū formale non est quid subsistens, diciturque accidentaliter, vt distinguitur contra essentialiter, de multis suppositis, extra quorū essentiam proinde est, impertinens sanè est, vt nomen de illis in plurali vel in singulari dicatur, quòd tale formale substantia sit, vel accidens, nec vllam, non dicam legitimam sed ne quidem apparentem possunt reddere rationem, quare, si accidens sit, non dicatur de illis in singulari, si verò sit substantia, dicatur: ergo nullam probabilitatem limitatio illa continet.

Alius quidam modus prædictam regulam limitandi cū specie probabilitatis nobis occurrit, quem sequenti propositione declaramus. Quando nomen concretum singulare de formali significat vnum quid subsistens, aut supponit immediatè pro aliquo vno subsistente, quod commune sit multis suppositis, dicitur in singulari de illis: quando verò, nec significat de formali quid subsistens, nec supponit immediatè pro subsistete communi talibus suppositis, non dicitur de illis in singulari, sed solum in plurali. Vnde quia nomen, *Deus*, de formali significat naturam diuinam subsistentem tribus diuinis suppositis communem, tres personæ diuinæ dicuntur, non tres *Dij*, sed vnus *Deus*. Quia etiam nomina, *Spirator*, *principium Spiritus sancti*, formaliter significant indiuiduū subsistens Patri & Filio commune, vt supra ostendimus, non dicuntur Pater & Filius plures spiratores, pluræve principia Spiritus sancti, sed vnus spirator, vnumq; ipsius principii. Quia item nomen, *Dominus*, licet de formali non significet quid subsistens, supponit tamen immediatè pro natura diuina, siue pro hoc Deo, indiuiduo subsistente, tribusq; suppositis communi, tria diuina supposita non dicuntur *tres Domini*, sed vnus *Dominus*. Quia denique si natura diuina primò & immediatè assumeret eandem humanitatem, nomen, *hic homo*, dictū de eo homine, qui ex ea vnione existeret, licet non significaret de formali quippiam subsistens, supponeret tamen immediatè pro hoc Deo subsistente, tribusq; diuinis suppositis communi, tres personæ diuinæ dicerentur vnus numero homo, & non multi homines. At verò si tres personæ diuinæ immediatè assumerent eandem humanitatem, vel idè candor diuina virtute inhaereret tribus subiectis quia nomina, *homo*, &, *albius*, nec de formali significarent quippiam subsistens, nec immediatè supponerent pro aliquo vno subsistente, quod commune esset cæteris, non dicerentur in singulari de tribus suppositis, aut subiectis, quasi tria supposita diuina essent vnus homo, aut tria illa subiecta essent vnum album, sed dicerentur in plurali.

Posset verò reddi hæc apprensio vtriusque
Molina in D. Thom.

A partis regulæ. Quoniam cū concretum substantiuum supponat pro tali subsistente, hoc est, cui significatum formale talis concreti conuenit tamquam ei quod est tale, vt quod: ideoque substantiuum reddere possit suppositū verbo, adiectiuum non item, efficitur vt, quando concretum substantiuum de formali significat quid subsistens commune multis suppositis, vel immediatè supponit pro subsistente communi multis suppositis, cū de illo dicatur in singulari tale nomen substantiuum & supposita sint illud vnum subsistens ipsis commune, idem quoque nomen substantiuum, ratione illius, dicatur etiam in singulari de eisdem suppositis. Quādo verò nihil datur subsistens, quod & si tale secundum significatum formale nominis substantiuu, & sit commune suppositis, sed vnumquodque suppositorum immediatè fortiter significatum formale nominis substantiuu, estq; id quod rāquam subsistens est tale per illud, vt quòd, tunc nomen substantiuum dicatur pluraliter de illis, illaque dicantur esse tot homines, aut tot alba, quot fuerint supposita, seu subsistentia, quæ vel immediatè assumpserint naturam humanam, vel quibus Deus sua potentia vnierit eundem candorem.

Est hæc regulæ limitatio speciè probabilitatis primo aspectu præferat, amplectendā tamen censeo regulā absque vlla prorsus limitatione. Primò, propter principia, ex quibus illam deduximus ac probauimus cum Scoto, quæ sanè vnuerſim eam demonstrant. Nomen enim numerale, siue formaliter, siue virtute addatur substantiuo concreto, constituitur cum eo, denotatque pluralitatem non solum in materiali, pro quo tamquam pro subsistente supponit, sed etiam in formali, neque aliqua censentur multa secundum rationem illius nominis, nisi ratio illius nominis diuersa ab eis participetur, aut ea diuersa denominet: quare duo homines, licet sint multi secundum rationem nominis, *homo*, aut *animal*, quæ in eis diuiditur, si tamen diuina virtute affecti sint eodem candore, non dicuntur duo secundum esse albi, sed dicuntur vnum tantum album, quia in esse albi non diuiduntur, neque in participatione esse albi aut illius denominatione censentur plura subsistentia, sed vnum subsistens, album propter vnitatem esse albi.

Quemadmodū lapides, & ligna, quæ in se sunt multa subsistentia, in ratione tamen domus, censentur vnicum tantum subsistens domus, seu vnicum existens domus, vt quod tale est.

Secundò, quoniam si ea limitatio regulæ esset admittenda, profectò quamuis cōcedi posset, Patrem & Filium esse vnum spiratorem, principiumve Spiritus sancti propter eā quòd ratio spiratoris, quæ in se est vna, dicitur de vtroque, &, quatenus Pater & Filius sunt, quoad illam rationem dici possint vnus spirator, nihilominus in se cōcedi singul possent eos esse plures spiratores, vt Ochamus, Gabriël & plerique alij ex Doctoribus Nominabilibus contendunt in rigore ac simpliciter debere simul concedi: quoniam sunt multæ res subsistentes, quarū cuius, circumscripta quauis alia, conuenit vt sit spirator, principiumve Spiritus sancti. Quare si quemadmodum, vt concreta adiectiua dicantur pluraliter, necessaria non est pluralitas significati formalis, sed sufficit suppositorum, ita etiam necessaria non est, vt concreta substantiua dicantur pluraliter, sanè sicut communis Doctorum sententia concedit Patrem & Filium esse plures spirantes, sumpto vocabulo, *spirantes*, adiectiuè, sic quoque concedi posset esse

R r esse

Molus qui-
da alius ve-
rijonitior est
dem regulā
limitandi.

Berth
Tm
att.

la pri-
ma
tanta
pauca

esse plures spiratores substantiæ, pluraque principia Spiritus sancti, nullo facto discrimine inter adiectiua illa & substantiua, vt Doctores Nominales contendunt: cum tamen Concilium Lugdunense & Florentinum definiant, esse vnum tantum principium Spiritus sancti.

Eodem quoque modo, si ea limitatio regulæ sit admittenda, licet concedi posset, Patrem, Filium & Spiritum sanctum esse vnum Deum, quia sunt natura diuina, quæ est vnus Deus, concedit nihilominus simul posse esse in se ipsis tres Deos: quia in se sunt tria subsistentia, quorum quoduis est Deus. Præterea, quia Deus idem est, quod subsistens in Deitate aut habens Deitatem, omnes concedunt tres personas diuinas esse adiectiue tres res subsistentes in Deitate, aut tres res habentes Deitatem: ergo si, vt substantiuum dicatur pluraliter, necessaria non est pluralitas significati formalis, sed satis est pluralitas suppositorum, subsistentiumve, quibus formale illud conueniat, sanè in rigore simpliciterque esset concedendum, tres personas diuinas esse tres Deos.

Marsilius & Catharini assertum.

His rationibus permotus Marsilius in 1. quæst. 5. articulo 2. ad quintum ait, si vsus Ecclesie id admitteret, posse concedi tres personas diuinas esse tres Deos, quia tamen vsus Ecclesie id non admittit, idque propter hereticorum versutias, & ne insipientibus detur occasio arbitrandi esse plures Deos distinctos inter se in natura diuina, propositionem illam non esse concedendam. Ambrosius quoque Catharinus in illud Genes. 1. In principio creauit Deus, & car. asseuerat, concedendum esse tres personas diuinas esse Deos in plurali: non tamen concedendum esse, eas esse tres Deos, quia id denotaret pluralitatem in natura diuina.

Impugnatur.

Dicendum est nihilominus, tam hanc propositionem, tres persona diuinae sunt tres Dij, quam hanc, tres persona diuinae sunt Dij, simpliciter esse hereticas, Scripturæ, definitionibusque Ecclesie contrarias vt ex sequentibus testimoniis est manifestum. Deut. 6. Audi Israël: Dominus Deus noster, Deus vnus est. Deuter. 32. Videte quod ego sim solus, & non sit alius Deus præter me. 1. ad Corinthios 8. Etsi sunt Dij multi, & Domini multi, nobis tamen vnus est Deus. Ad Ephesios 4. Vnus Deus, vna fides. In symbolo Misæ à Concilio Nicæno inchoato, & à sequentibus generalibus Conciliis aucto & confirmato, Credo in vnum Deum. In synodica suggestionem, quæ in sexta synodo act. 4. habetur, inter alia ita scribitur, Deum Patrem consubstantialem, Deum Filium, Deum Spiritum sanctum, non tres Deos, sed vnum Deum, Patrem & Filium & Spiritum sanctum. In Epistola Sophronij, quæ habetur actione 11. & tamquam orthodoxa recipitur à Concilio actione 13. late ostenditur tres personas diuinas, non plures Deos, sed vnum tantum esse Deum. In Concilio Lateranenſi cap. Firmiter, de summa Trinitate, & fide Catholica. Vnus solus verus est Deus. In symbolo Athanasij. Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus, & tamen non tres Dij sed vnus est Deus. In Concilio Tolet. 6. c. 1. Credimus & profitemur sacratissimam, omnipotentissimam Trinitatem, Patrem & Filium & Spiritum sanctum, vnum Deum solum. In Toletano 11. post multa quæ eandem veritatem apertissimè docent, Deus ergo Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus singulariter dicitur: non tamen tres Dij, sed vnus est Deus. Longum, molestumque esset testimonia alia, quæ pendè in finita sunt, tam definitionum Ecclesie, quam sanctorum Patrum recensere.

Argument.

Ad argumentum autè illud, Deus idem est, quod habens Deitatem, Pater, Filius & Spiritus sanctus

A sunt tres habentes Deitatem: ergo sunt tres Dij, negat D. Thomas inferius qu. 39. art. 3. in responsione ad primum, consequentiâ. Quoniam licet Deus, & habens Deitatem, idem sint, nomen tamen, Deus, illud merè substantiue significat: oratio verò, habes Deitatem, ex parte illius participij, habens, significat adiectiue: quare cum vnum adiectiuum non construatur cum alio quando in minori dicitur, Pater, Filius & Spiritus sanctus sunt tres habentes Deitatem, adiectiuum numerale, tres: construitur cum Patre, Filio & Spiritu sancto, non verò cum oratione, habentes Deitatem: in conclusione verò constituitur cum substantiuo Dij, eaque ratione committitur fallacia quasi cõpositionis, aut diuisionis.

B Ex his iam facile erit intelligere id, cuius occasione tam multa dicta sunt. Cum enim nomina, spirator, & principium Spiritus sancti, substantiua sint, formalèque significatum eorum sit vnum & idem in Patre & Filio, ex hæcenus dictis est manifestum, non dici in plurali, sed solum in singulari de Patre & Filio, nihil pluralitate suppositorum Patris & Filij impediente. Quare Concilium Lugdunense & Florentinum iuxta sermonis proprietatem, ac in rigore desinuerunt, Patrem & Filium esse vnicum principium Spiritus sancti. Id quod potest confirmari, quoniam tres personæ diuinæ, nihil impediente pluralitate suppositorum, non dicuntur plura principia, sed vnum tantum rerum creaturam. Capite etenim Firmiter de summa Trinitate & fide Catholica, de sanctissima Trinitate definitur, Deum esse vnum vniuersorium principium: ergo pari ratione Pater & Filius, cum eadem spiratione actiua, eademque vi ad spirandum, producant Spiritum sanctum, nihil impediente pluralitate suppositorum, non dicuntur plura principia, sed vnicum Spiritus sancti.

D Illud etiam aduersus Ochamum, Gabrielem, aliòque Doctores Nominales facile intelligitur: Licet Pater & Filius non sint plures spiratores, pluræque principia Spiritus sancti, hanc tamen propositionem esse simpliciter concedendam, Pater & Filius spirant Spiritum sanctum, & sunt duo spirantes, sumpto participio, spirantes, adiectiue, vt in rigore in terminatione masculina sumitur. Ratio est, quoniam, vt concreta illa adiectiua dicantur pluraliter, necessaria non est pluralitas significati formalis, sed sufficit pluralitas suppositorum Patris & Filij. Nomen etiam numerale, duo, non construatur cum adiectiua à parte prædicati, neque illud determinat, sed construatur cū Patre & Filio, vt ex dictis constat.

E Illud postremò est animaduertendum, D. Thomam in 1. d. 11. & 29. vtrobique artic. vltimo, affirmasse cum quibusdam aliis, quamuis Pater & Filius non sint plura principia Spiritus sancti, appellandostamen esse plures spiratores propter pluralitatem suppositorum. Quod confirmabant ex illo Hilarij 2. de Trinitate, Spiritus sanctus à Patre & Filio autoribus constitendus est: porro Patrem & Filium autores esse Spiritus sancti, & esse spiratores illius, idem sunt. Merito tamen D. Thomam hoc loco propter regulam substantiuorum mutauit sententiam. Ad Hilarij verò responderet: Sumpsisse substantiuum pro adiectiua.

F Durandus nihilominus pertinaciter vult, Patrem & Filium appellandos esse plures spiratores. Ad regulam verò substantiuorum responderet, non esse veram, quando substantiua sunt nomina verbalia, vt sunt, spirator, &c. Inquit enim huiusmodi nomina in modum nominum adiectiuorum degenerare. Quod probat, quoniã vnum substantiuum non

Distinuit.

Spirator non dicitur pluraliter de patre & filio.

Pater & filius spirant, & sunt duo spirantes.

D. Thomas manifestè hoc sententiam.

Spirator non dicitur pluraliter de patre & filio.

Marsilius
Catharini
assertum

non iungitur alteri à parte subiecti, nisi interuen- tu coniunctionis: neque enim dicimus, Socrates Plato currit, Sed Socrates, & Plato currit: adie- ctium verò sine interuentu coniunctionis iungi- tur substantiuo, dicimus enim: Socrates albus currit: quare cum nomina, inquit, verbalia non secus ac ad- iectiua, iungantur substantiis sine interuentu mediæ coniunctionis, dicimus enim Socrates scriptor currit, sit, ut degenerent in modum adiectiuorum, eorūque regu- lam sequantur.

Relictur.

Verum hæc Durandi ratio est satis infirma ad excipiendum à regula substantiuorum nomina verbalia, quæ non id habent, quia nomina verbalia sunt, sed quia sunt nomina cōnotatiua. Vniuer- sim namque nomen substantiuum cōnotatiuum cohæret sine interuentu mediæ coniunctionis cum altero substantiuo, eò quòd significet in concreto quid accidentarium, neque ponat in numero sup- positiorum cum altero substantiuo: dicimus enim Socrates dominus, pater, &c. currit.

DISPUTATIO V.

Verum Spiritus sanctus procedat à Patre, & Filio quatenus sunt plures, an quatenus sunt vnum.

Q Væstio hæc excitatur circa responsonem ad primum D. Thomæ. Ante illius verò solutio- nem examinandum est, an in principio quod Spi- ritus sancti, in hoc sensu per se requiritur plura- litas suppositorum, quòd, si per impossibile Filius non concurreret, solus Pater non posset Spiritum sanctum producere: an verò solùm per accidens, eo modo quo in principio, quod, rerum creaturarum per accidens est pluralitas suppositorum, quatenus, esto per impossibile Deus non esset Trinus in per- sonis, æque bene producere posset creaturas, ac eas trinus in personis produxerit.

Opinio Scoti.

Scotus in 1. d. 12. q. 1. arbitrat, per accidens esse in principio, quod, Spiritus sancti pluralitatem sup- positiorum iuxta sensum explicatum. Potissimum fundamentum cui innititur est, quia in Patre est tota & integra virtus ad producendum Spiritum sanctum: ergo esto Filius non concurreret simul, solus Pater eum produceret. Confirmatur, quia si solus Pater non posset producere Spiritum san- ctum, non esset perfectum illius principium, sed aliquid ei deesset de ratione principij Spiritus san- cti, quod non est dicendum.

Sententia D. Thomæ.

D. Thomas in 1. d. 11. q. 1. art. 2. & 4. ad secundum existimat, ad productionem Spiritus sancti per se requirit pluralitatem suppositorum tamquam con- ditionem sine qua non produceretur: eò quòd procedat, vt nexus & amor vnitiuus, mutuusque duorum, quòd sine ea pluralitate nequit intelligi. Eandem sententiam innuit hoc loco ad primum & ad septimum, eamque defendunt Caietanus & Torres hoc loco, licet Caietanus non iudicet im- probabilem sententiam Scoti. Eandem amplecti

Spiritus sanctus per se requirit pluralitatem suppositorum in quibus procedat, vt distinctus à patre, & filio procedat. Arg. Scoti aliter.

Durandus in 1. d. 29. q. 3. ad primum, Richar- dus d. 11. q. 1. Argentinas q. 2. Gregorius q. 1. & Capreolus d. 12. q. 1. Puto tamen media via esse incedendū. Sit ergo prima conclusio. Ad productionem Spiritus san- cti realiter ac personaliter distincti à Patre & Filio, per se requiritur in principio productio Spiritus sancti pluralitas suppositorum Patris & Filij, tam- quam conditio tamen sine qua non produceretur talis. Hæc conclusio patet ex dictis artic. 2. vbi

Molina in D. Thom.

A ostensum est, si Spiritus sanctus à Filio non pro- cederet, non distingueretur ab eo realiter & per- sonaliter.

Vnde ad argumenta Scoti, quatenus cum hac conclusione pugnare videntur, dicendū est: Quam- uis in Patre sit integra virtus ad producendum Spiritum sanctum, Patèrque sit perfectum eius principium, in eo tamen solo non esse conditio- nem sine qua Spiritus sanctus non produceretur distinctus realiter à Filio: nam ad id necessarium est eandem virtutem à Patre Filium accepisse, si- mulque cum ipso ad productionem Spiritus sancti concurrere.

Sit secunda conclusio. Si per impossibile Filius non concurreret ad productionem Spiritus san- cti, solus Pater sufficeret, vt cum produceret: ta- meti tunc non esset distinctus à Filio. Priorem partem huius conclusionis probant sufficienter rationes Scoti.

Secunda conclusio. Spiritus sanctus à solo patre procedere posse, nō tamen à filio distinctum.

Ad fundamentum verò D. Thomæ dicendum est, Spiritum sanctum esse amorem vnitiuum, ac mutuam Patris & Filij, ratione amoris essentialis quem includit, & quatenus Spiritus Sanctus est quid productum ab vtroque. Quod si à solo Patre produceretur, tunc amor essentialis esset mutuus Patris & Filij, quo se inuicem diligerent: sicut re ipsa modò est mutuus amor trium personarum di- uinarum, quatenus vnaquæque amore essentiali diligit essentialiam, & omnes tres personas: Spiritus sanctus verò, quia non esset tunc ab vtroque, non diceretur amor personalis vtriusque, neque id esset necesse, eò quòd ad rationem Spiritus sancti satis haberet, si esset amor productus.

Ex his facile erit intelligere, quid dicendum sit ad quæstionem propositam. Dicendum namque est, simpliciter absolute loquendo, Spiritum san- ctum procedere à Patre & Filio, quatenus sunt vnum individuum communicabile secundum ra- tionem spiratoris, & quo ad spirationem actiuam, vimque ad spirandum, & nihilominus procedere etiam ab illis, quatenus sunt multa supposita, in quantum id est conditio sine qua ab vtroque sup-posito non distingueretur.

Circa responsonem ad secundum, aduerte, no- mine principij, nos interdum intelligere id, quod producit, vt quod, interdum verò id, quod est ratio producendi: quo pacto dicimus in aqua frigidita- tem esse principium frigefaciendi, humiditatem verò humectandi: sicut ergo vnam & eandem aquam, propter vnitatem suppositi, dicimus esse vnum tantum principium quod frigefaciendi & humectandi, & nihilominus in ea esse duo princi- pia quo illarum functionum: ita Patrem æternum, propter vnitatem suppositi, dicimus esse vnum tantum principium quod generans Filium & spi- rans Spiritum sanctum: concedere tamen possumus in eo esse duo principia quo, id est, duas ratio- nes, alteram producendi Filium, nempe intelle- ctum, vt habet rationem potentie generatiue, & alteram producendi Spiritum sanctum, volunta- tem videlicet, vt habet rationem potentie spira- tiue. D. Thomas verò loquitur hoc loco de prin- cipio quod, non verò de principio quo.

Pater est vnum prin- cipium, quod, Filij & Spi- ritus sancti, in eo tamen sit duo prin- cipia quo, cō- paratione vtriusque personæ.

Circa responsonem ad quartum notandum est, hæc propositionem, Pater & Filius sunt vnum prin- cipium, quod est Pater, videri omnino concedendam, tamen D. Thomas renuere videatur eam con- cedere. Etenim relatiuum, quod, cum sit neutrum, refert principium subsistens Patri & Filio com- mune, nempe spiratorem: spirator autem est prin- cipium,

Pater & fi- lius sit vnum principium, quod est pa- ter, esse pro- positionem vnam.